

ผลการใช้รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน
อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

The Effects of Family-Based Adolescent Pregnancy Prevention Model, Si Songkhram District ,
Nakhon Phanom Province

วิสัย คตะ^{1*}, พชนี สมกำลึง², นาฏนภา อารยะศิลป์³

Wisai Kata^{1*}, Patchanee Somkumlung², Nadnapa Arayasinlapathon³

^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี 41000

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม จังหวัดนครพนม 48000

³อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม จังหวัดนครพนม 48000

¹Asst.Prof Faculty of Nursing Ratchathani University , Udonthani Campus 41000

²Asst.Prof Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom 48000

³Lecturer Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom 48000

(Received: 19 May 2022 Revised: 2 August 2022 Accepted: 9 August 2022)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยใช้ครอบครัวเป็นฐานใน
อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม และศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

รูปแบบและวิธีวิจัย : เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองที่มีบุตรวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-19
ปี จำนวน 30 คน ประชุมระดมสมองร่วมกัน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินความเสี่ยงต่อ
การตั้งครรภ์ และแบบประเมินความพึงพอใจในการใช้แบบประเมินความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ ทดสอบความเที่ยงของ
เครื่องมือโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.76 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา : ความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์อยู่ในระดับน้อย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ระดับปาน
กลาง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ความเสี่ยงสูง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ความพึงพอใจต่อการ
ใช้รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D = .31) ปัญหาอุปสรรค
การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้แก่ การส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการร่วมกัน ความเป็นอิสระในการคิดการตัดสินใจ
การเรียนรู้สังคมและวัฒนธรรม

สรุปผลการศึกษา : รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน จังหวัดนครพนม
สามารถนำมาใช้ประเมินความเสี่ยงการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้ทันทั่วถึง

คำสำคัญ : การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น , การป้องกันการตั้งครรภ์ , ครอบครัวเป็นฐาน

ABSTRACT

Objective : The purpose was to study the effects of adolescent pregnancy prevention model by the family based in Si Songkhram District Nakhon Phanom Province and to study problems and barriers to prevent adolescent pregnancy.

Methods : This research was a descriptive research. The sample consisted of 30 parents with adolescents aged 10-19 years, brainstorm meeting. Data was collected by using in-depth interview . adolescent pregnancy risk assessment tool and satisfaction questionnaire. The reliability for our questionnaire in which coefficient of Cronbach's alpha was 0.76. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean and standard deviation.

Results : The result of the study revealed that 1) The risk of adolescent pregnancy was at a low level of 20 people, representing 66.66%, moderate risk of 5 people, representing 16.67 percent, and high risk of 5 people, representing 16.67 percent. The overall of satisfaction was at the highest level ($\bar{X} = 4.90$, S.D = .31)

2) The problems and barriers to prevent adolescent pregnancy were promotion of recreational activity, independence decision-making, social and cultural learning.

Conclusion : Family-Based Adolescent Pregnancy Prevention Model Nakhon Phanom Province can be used to assess the risk of pregnancy in teenagers to find a way to solve the problem immediately.

Keywords : adolescent pregnancy, pregnancy prevention , family based

ความเป็นมาหรือความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่นตั้งครรภ์เป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทย ในปัจจุบัน มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากการตั้งครรภ์แล้ว ยังส่งผลให้จำนวนของผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้ง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์เพิ่มมากขึ้น⁽¹⁾ พบว่าวัยรุ่นไทยมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้นและอายุน้อยลง โดยค่าเป้าหมายของชีวิตในปีงบประมาณ 2563 ไม่เกิน 34 ต่อพัน เกณฑ์การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 10 ของอัตราการคลอด⁽²⁾ เมื่อพิจารณารายพื้นที่พบว่าจังหวัดนครพนมเป็น 1 ใน 32 จังหวัดที่มีอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี คิด

เป็นอัตรา 31.4 - 40.0 ซึ่งต้องเฝ้าระวังการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอ พบว่าสูงกว่าเกณฑ์จำนวน 3 อำเภอ คือ อำเภอนาทม คัดเป็นอัตรา 2.64 รองลงมาคือ อำเภอศรีสงคราม คัดเป็นอัตรา 1.79 และอำเภอท่าอุเทน คัดเป็นอัตรา 1.68 ตามลำดับ และอำเภอที่มีมารดาวัยรุ่นคลอดบุตรสูงกว่าทุกอำเภอ คือ อำเภอศรีสงคราม คัดเป็นอัตรา 42.28 สำหรับปี 2561 (ต.ค.-ธ.ค.60) การตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี จังหวัดนครพนมในปี 2560 (เป้าหมายไม่เกินร้อยละ 10) มีมารดาอายุน้อยกว่า 20 ปีตั้งครรภ์ซ้ำ จำนวน 145 คน คัดเป็นร้อยละ 16.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอ พบว่า สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ทุกอำเภอ⁽³⁾

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเกิดจากปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกันหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นประเพณี วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความยากจน การขาดโอกาสด้านการศึกษา การมีเพศสัมพันธ์จากอิทธิพลของการใช้แอลกอฮอล์ และสารเสพติด การไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ การขาดความรู้ ความเข้าใจในการคุมกำเนิด การใช้วิธีการคุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้อง⁽⁴⁾ รวมทั้งสภาพการณ์ครอบครัวในปัจจุบันเป็นเรื่องที่น่าวิตก มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือรูปแบบของครอบครัวในสังคมไทย ตลอดห้าทศวรรษที่ผ่านมาจากครอบครัวขยายสู่การเป็นครอบครัวเดี่ยว รวมทั้งครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เดี่ยวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากการหย่าร้าง ทำให้มีผู้ดูแลบุตรตามลำพังคนเดียวคือพ่อหรือแม่ ปัจจุบันมีครอบครัวลักษณะพ่อหรือแม่เดี่ยวประมาณ 2.5 ล้านครอบครัว มีประชากรในกลุ่มอายุระหว่าง 11-22 ปี จำนวน 11.4 ล้านคน อาศัยอยู่ในครอบครัวดังกล่าว⁽⁵⁾ รวมทั้งยังพบว่า การหย่าร้างของครอบครัวมีสถิติสูงขึ้นทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด ในปี พ.ศ. 2554 พบการหย่าร้างสูงถึงร้อยละ 35.5 หรือหนึ่งในสามของการแต่งงาน นอกจากนั้นยังพบว่า การกระทำรุนแรงในครอบครัว การขาดกรรมโดยคนในครอบครัว เป็นผู้กระทำความผิดถูกทอดทิ้ง⁽⁶⁾ ปัญหายาเสพติด สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาและความบอบช้ำของสถาบันครอบครัวเมื่อเยาวชนมีปัญหาเรื่องเพศศึกษาวัยรุ่นจึงไม่สามารถปรึกษาครอบครัว ส่วนใหญ่มองว่าเป็นเรื่องน่าอาย พ่อแม่หรือครอบครัวไม่มีการสอนเรื่องเพศศึกษา และผู้ปกครองไม่แสดงออกถึงความรักที่มีต่อบุตร ส่งผลให้เยาวชนมีโอกาสดังกล่าวการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมได้

นับเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นต้องอาศัยความร่วมมือของ

หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการดำเนินงานต่างๆ โดยมียุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569 ที่บูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งยังมีกลไกที่ทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 บทบาทของหน่วยงานที่ช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ดังนั้น จึงต้องมีการขับเคลื่อน กลไกต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อประสิทธิภาพในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จากปัญหาดังกล่าวรัฐบาล ไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัวและ กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศโดยบรรจุ ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อย่างไรก็ตามจากรายงานการติดตามและประเมินผลในระยะ แผนพัฒนา พบว่าประเทศไทยต้องให้ความสำคัญ ต่อเนื่องกับการพัฒนาคุณภาพคนและสังคม ดังนั้นดัชนี ครอบครัวอบอุ่นจึงเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่มีความสำคัญตาม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเป้าหมายที่จะช่วยเพิ่มดัชนีครอบครัวอบอุ่นให้ อยู่ในระดับดีขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 70 การมีส่วนร่วม ของครอบครัว เยาวชน และโรงเรียน ช่วยป้องกัน ปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น⁽⁷⁾ การส่งเสริมศักยภาพ ของครอบครัวเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จึง เป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะเวลาส่วนใหญ่ของวัยรุ่นอยู่ในการ ดูแลของครอบครัว อีกทั้งโครงการและกิจกรรมที่ ปรากฏในแผนยุทธศาสตร์การป้องกันการตั้งครรภ์ไม่ พร้อมของจังหวัดนครพนม ส่วนมากมุ่งเน้นที่การสอน เพศศึกษาที่มีโรงเรียนเป็นฐาน⁽⁸⁾ ทำให้การแก้ไขปัญหามาต่อเนื่องและไม่สามารถครอบคลุมประชากรวัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน

จากหลักการสำคัญของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การพัฒนาศักยภาพครอบครัว ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวระยะมีบุตรวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จังหวัดนครพนมโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน ผลการประเมินรูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบว่า ความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ที่ผู้ปกครองวัยรุ่นจะนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ประโยชน์ของรูปแบบต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมของรูปแบบกับบริบทจังหวัดนครพนมอยู่ในระดับมากที่สุด ความถูกต้อง ครอบคลุมของเนื้อหาที่ปรากฏในรูปแบบอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีบุตรวัยรุ่น จำนวน 33 ครอบครัว มีผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบดังนี้ ด้านความสะดวกในการใช้ ด้านความเหมาะสม ด้านความครบถ้วนของข้อมูล ด้านประสิทธิภาพ/ความรวดเร็ว ความพึงพอใจในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดนครพนมโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน มีความเหมาะสมกับการเสริมสร้างศักยภาพของครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เนื่องจากพัฒนามาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นในบริบทจังหวัดนครพนม ผู้วิจัยจึงจะศึกษาเพื่อขยายผลการใช้รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยใช้ครอบครัวเป็นฐานไปยังพื้นที่อื่นๆของจังหวัดนครพนม โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอศรีสงคราม เนื่องจากมีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นอันดับต้นๆ ของจังหวัดนครพนม ทั้งนี้เพื่อศักยภาพของครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น ลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ลดปัญหาคุณภาพของประชากรคือ การเกิดน้อยด้อยคุณภาพ ตามลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยใช้ครอบครัวเป็นฐานในอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยใช้ครอบครัวเป็นฐานในอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

รูปแบบและวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประยุกต์กระบวนการตามกรอบแนวคิดของ Kemmis and Mc Taggart⁽⁹⁾ คัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยความสมัครใจและได้รับการชี้แจงสิทธิ และจริยธรรมการวิจัยในคนพร้อมลงลายมือเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์โดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำรูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน ในอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยนครพนม ผ่านการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยในมนุษย์เลขที่ 25/63 วันที่ 27 พฤษภาคม 2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้ปกครอง/ครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น(อายุ 10-19 ปี) ในอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม รวมทั้งสิ้น 11,002 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ปกครอง/ครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น(อายุ10-19 ปี) ในอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จำนวน 3 ตำบลๆละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยข้อคำถาม ได้แก่ สาเหตุการตั้งครก แนวทางการแก้ไข และรูปแบบการแก้ไข
2. แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพครอบครัวเพื่อป้องกันการตั้งครกในวัยรุ่น จังหวัดนครพนม
3. แบบบันทึกภาคสนาม เป็นการบันทึกปรากฏการณ์และผลที่ได้จากการศึกษา โดยผู้วิจัยจะทำการบันทึกทุกครั้งที่ได้เข้าไปในพื้นที่วิจัยทั้งข้อมูลทั่วไป ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้งและการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและทำการวิเคราะห์
4. เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกเสียงในขณะที่ทำการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์
5. แบบประเมินความเสี่ยงการตั้งครกในวัยรุ่น ตามรูปแบบAPPLE Model โดยให้ผู้ปกครองบิดา/มารดาที่มีบุตรวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี เป็นผู้ประเมินพฤติกรรมเสี่ยงของบุตรวัยรุ่น (เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการขยายผลการใช้โปรแกรมฯ)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้แก่ สุนิ-นรีแพทย์ อาจารย์พยาบาลกลุ่มวิชาการพยาบาลมารดาและทารก และนักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสมของคำถามในการสัมภาษณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบค่าความตรงของเนื้อหา ค่า IOC = 1.0 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.76

วิธีการรวบรวมข้อมูล แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการโดยเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียน ในเขตพื้นที่ที่ทำการวิจัย เพื่อขอข้อมูลนักเรียนอายุ 10-19 ปี

ระยะที่ 2 ระยะประชุมผู้ปกครองที่มีบุตรวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี ในกลุ่มตัวอย่าง 3 ตำบลเพื่อแจ้งการใช้รูปแบบการป้องกันการตั้งครกในวัยรุ่น โดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินระดับความเสี่ยง (A: Assessment) การประเมินความเสี่ยงการตั้งครกในวัยรุ่น เป็นพฤติกรรมวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการตั้งครก 5 ด้าน ได้แก่ การเรียนความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง การคบเพื่อนและความสัมพันธ์กับเพื่อน การแต่งกาย และการวางตัวต่อเพศตรงข้าม

ขั้นตอนที่ 2 การระบุปัญหาและความเสี่ยง (P: Problem Lists) ได้มาจากการใช้เครื่องมือประเมินความเสี่ยงในวัยรุ่น 5 ด้าน ได้แก่ ปัญหาพฤติกรรม การเรียน สัมพันธภาพในครอบครัว เพื่อนและพฤติกรรม การคบเพื่อน พฤติกรรมค่านิยมการบริโภคสื่อ และการคบเพศตรงข้ามและวางตัวไม่เหมาะสม แบ่งระดับความเสี่ยงของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครกในวัยรุ่นออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

(1) ความเสี่ยงต่อการตั้งครกน้อย หมายถึงวัยรุ่นที่ยังไม่มีเพศสัมพันธ์ยังไม่คบเพศตรงข้ามในรูปแบบชู้สาว ตั้งใจเรียน สนใจการเรียน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ แต่งกายเหมาะสม วางตัวต่อเพศตรงข้ามเหมาะสม

(2) ต้องเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง หมายถึงวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ เริ่มคบเพศตรงข้าม แยกตัวจากกลุ่มเพื่อน มีนัดกับเพศตรงข้ามเพื่ออยู่ตามลำพัง มีปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง จดจ่อกับโทรศัพท์และสื่อเกินจำเป็น

(3) ความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์สูง หมายถึง วัยรุ่นที่มีสัญญาณบ่งบอกว่ามีเพศสัมพันธ์แล้ว ได้แก่ พฤติกรรมหึงหวง จดจ่อหมกมุ่นกับเพศตรงข้าม มีปัญหาการเรียนชัดเจน มีปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ และผู้ปกครอง มีพฤติกรรมและค่านิยมที่ไม่เหมาะสม เช่น สุรา เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ยาเสพติด การมั่วสุมแหล่งอบายมุข เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนตรงประเด็น (P: Purpose) หลังจากมีการประเมินความเสี่ยงในแต่ละระดับแล้ว ต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและตรงประเด็นตามระดับความเสี่ยงของพฤติกรรมดังต่อไปนี้

(1) ด้านพฤติกรรมการเรียน กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการตามวัยและส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษตามความถนัด

(2) ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

(3) ด้านเพื่อนและพฤติกรรมการคบเพื่อน กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อติดตามพฤติกรรมการคบเพื่อนและกลุ่มเพื่อนและส่งเสริมทักษะชีวิตและค่านิยมที่ดี

(4) ด้านพฤติกรรมการบริโภคสื่อ ค่านิยม กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อติดตามการใช้สื่อเทคโนโลยีและปฏิสัมพันธ์ในสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

(5) ด้านการวางตัวไม่เหมาะสม กำหนดวัตถุประสงค์ควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ สนับสนุนในการแสวงหาความรู้และทักษะการคุมกำเนิดอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนและขอรับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดระดับกิจกรรมการแก้ไขปัญหาร่วมกัน (L: Level of activities) การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับปัญหาของวัยรุ่นแต่ละคนเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก หากการกำหนดกิจกรรมไม่

สอดคล้องกับสภาพจริง กิจกรรมบางอย่างจะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น สรุปแนวทางกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้องทำเร่งด่วนตามระดับความเสี่ยงทั้ง 3 ระดับ ดังนี้

(1) ระดับความเสี่ยงน้อย กิจกรรมการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหากลุ่มวัยรุ่นกลุ่มนี้ คือ ส่งเสริมทักษะชีวิตและค่านิยมที่ดี การส่งเสริมพัฒนาการตามวัยการส่งเสริมด้านการเรียน และความสามารถพิเศษตามความถนัด

(2) ระดับเฝ้าระวัง กิจกรรมการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหากลุ่มวัยรุ่นกลุ่มนี้ คือ การให้ความรู้เรื่องเพศวิถีศึกษา การสื่อสารเรื่องเพศที่สร้างสรรค์ การติดตามอย่างใกล้ชิดร่วมกับครูและเพื่อน

(3) ระดับความเสี่ยงสูง กิจกรรมการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหากลุ่มวัยรุ่นกลุ่มนี้ คือ แนะนำการคุมกำเนิดที่เหมาะสม ติดตามพฤติกรรมอย่างใกล้ชิดร่วมกับครูและเพื่อน การเข้าถึงบริการสุขภาพและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นไปได้อย่างรวดเร็วทันทั่วถึง

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (E : Effective Evaluation) พฤติกรรมวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้น การประเมินผลต้องกระทำอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งในกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงที่ต้องเฝ้าระวัง และบ่อยกว่านั้นในกลุ่มความเสี่ยงสูง ส่วนกลุ่มที่มีความเสี่ยงน้อยให้ประเมินอย่างน้อยทุก 3 เดือน การประเมินต้องอาศัยความร่วมมือของเพื่อนหรือครูร่วมด้วย และที่สำคัญต้องแจ้งผลประเมินให้วัยรุ่นรับรู้และให้โอกาสในการอธิบาย และสร้างข้อตกลงร่วมกัน จะทำให้เกิดผลดีต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมากขึ้น

ระยะที่ 3 ระยะศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขยายผลรูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน

ระยะที่ 4 ระยะการประเมินผล การขยายผล การใช้รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน และนำเสนอผลการขยายผลการใช้รูปแบบฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัย และทีมผู้ช่วยนักวิจัยร่วมกันทำการประมวลผลและสรุปผลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต โดยตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) และแบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นที่ผู้ปกครอง บิดา/มารดา เป็นผู้ประเมิน สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลย้อนกลับแก่กลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามความพึงพอใจการส่งเสริมศักยภาพครอบครัวเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จังหวัดนครพนม เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน ในด้านความสะดวกในการใช้ ด้านความเหมาะสม ด้านความครบถ้วนของข้อมูล ด้านประสิทธิภาพ/ความรวดเร็ว และความพึงพอใจในภาพรวม โดยใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์/การสนทนากลุ่ม

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

สาเหตุการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

1) ด้านตัววัยรุ่น ได้แก่ ขาดความตระหนัก อิทธิพลจากสื่อออนไลน์ พักอาศัย/ใช้ชีวิตอยู่ตามลำพัง คิดว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องปกติ สภาพแวดล้อม ความอยากรู้อยากลอง การคบหากับเพื่อน อิทธิพลจากเพื่อน ขาดการป้องกัน(ไม่ให้ท้อง) ความดื้อรั้นไม่เชื่อฟัง คำเตือนของพ่อแม่ มีคนรัก มีความรัก ไม่เปิดใจ อายุ

ไม่กล้าซื้อถุงยางอนามัย ยกตัวอย่าง Int11 “อยู่หอพักคนเดียวมันเหงา พอดีเป็นหอรวมชายหญิง ทำให้เจอแฟน และได้อยู่ใกล้ชิดกัน เห็นเพื่อนคนอื่นมีแฟน ก็อยากมีกับเขาบ้าง”

2) ด้านครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ตามใจ ครอบครัแตกแยก ขาดความอบอุ่นในครอบครัว พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลอบรม พ่อแม่เข้มงวดกดดัน พ่อแม่กดดันไม่ให้คบกัน พ่อแม่ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ ผู้ปกครองขาดทักษะในการสื่อสารเรื่องเพศ ไม่เปิดใจคุยกันเรื่องเพศ ในครอบครัว ยกตัวอย่าง Int8 “พ่อคอยบังคับตลอดเวลา ห้ามนั่นห้ามนี่ ไปไหนก็ไม่ได้ ปรึกษาปัญหาอะไรไม่ได้ ไม่มีเวลาให้เลย ทำงานเลิกมืดค่ำ”

3) ด้านชุมชนและสังคม ได้แก่ ครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่นในครอบครัว ชุมชนไม่มีระบบเฝ้าระวังปัญหา รู้ไม่เท่าทันสื่อต่างๆ รวมถึงสื่อออนไลน์ ความตระหนักในปัญหาของชุมชนยังน้อย บทบาทของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาน้อย สังคมต่างคนต่างอยู่ ขาดความเอื้ออาทร มีสถานที่/แหล่งให้วัยรุ่นพบปะ/มั่วสุม อายุ/ไม่เปิดเผย สังคมวัฒนธรรมที่ยังไม่ค่อยเปิดใจ วัยรุ่นถูกมองจากครู/บุคลากรทางการแพทย์ไม่ดีจากการไปขอลูกยางอนามัยหรือฝังยาคุมกำเนิด การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ยกตัวอย่าง Int1 “เคยไปขอลูกยางอนามัยที่โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่บอกว่า อยากนอนด้วยกันแต่ไม่มีปัญญาซื้อลูกยางอนามัย หรือบางครั้งก็บอกว่าไม่มีแจก” Int7 “ในชุมชนผมมีเด็กวัยรุ่นเยอะ และมักพากันมั่วสุมกัน ส่วนใหญ่พ่อแม่ไปทำงานกรุงเทพฯ ปล่อยให้อยู่กับตายาย เราเป็นคนอื่นก็เลยไม่อยากพูดเตือนอะไรเขา”

4) ด้านอื่นๆ ได้แก่ ถูกกระทำชำเรา/การข่มขืน การแต่งกาย/แฟชั่นนิยม Int9 “เด็กวัยรุ่นชอบแต่งตัวโป๊ กางเกงขาสั้นๆ เสื้อสายเดี่ยว แต่งหน้าทาปาก ไม่กลัวผู้ชาย” Int23 “ในชุมชนฉันมีเด็กคนหนึ่ง

ถูกข่มขืนแล้วท้อง พ่อแม่ไม่กล้าพาลูกไปทำแท้ง เลย
ปล่อยให้ท้องจนคลอด จนเด็กต้องหยุดเรียน”

2. ผลการประเมินการขยายผลใช้รูปแบบการป้องกันการ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน จังหวัดนครพนม

APPLE Model ถูกพัฒนาเพื่อนำมาประเมิน
ความเสี่ยงในกลุ่มผู้ปกครองที่มีบุตรวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี
ในอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ซึ่งประกอบด้วย
5 องค์ประกอบ ได้แก่ การประเมินความเสี่ยงร่วมกัน
(A: Assessment) การระบุปัญหาและความเสี่ยง
(P: Problem Lists) ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนตรงประเด็น
(P: Purpose) กำหนดระดับกิจกรรมการแก้ไขปัญหาร่วมกัน
(L: Level of activities) และการประเมินผล
อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (E : Effective Evaluation)
รายละเอียดดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไป ผู้ประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศ
หญิง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 96.67 เพศชาย
จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 มีความสัมพันธ์
กับวัยรุ่นโดยเป็นบิดามารดา จำนวน 13 คน คิด
เป็นร้อยละ 43.33 เป็นผู้ปกครอง จำนวน 17 คน
คิดเป็นร้อยละ 56.67 ช่วงอายุของบิดามารดา
และผู้ปกครอง ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 31-40
ปี และช่วงอายุที่น้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุน้อยกว่า
20 ปี

**2.2 ความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการ
ป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน
จังหวัดนครพนม** พบว่า ด้านความสะดวกในการใช้
ร้อยละ 90 ($\bar{X} = 4.90$, S.D.=.31) ด้านความ
เหมาะสมร้อยละ 90 ($\bar{X} = 4.90$, S.D.=.31) ด้าน
ความครบถ้วนของข้อมูลร้อยละ 90 ($\bar{X} = 4.90$,
S.D.=.31) ด้านประสิทธิภาพ/ความรวดเร็ว ร้อยละ

80 ($\bar{X} = 4.80$, S.D.=.41) ความพึงพอใจในภาพรวม
อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 90 ($\bar{X} = 4.90$, S.D.=.31)

3. ปัญหา อุปสรรค ในการป้องกันการตั้งครรภ์ใน วัยรุ่น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มมารดา และผู้ปกครองที่
มีบุตรวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี พบว่า ปัญหาและอุปสรรค
ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เกิดจากบิดา
มารดา/ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการพูดคุย เอาใจใส่ดูแล
บุตร เพราะต้องไปทำงานที่ต่างจังหวัด หรือทำงานหนัก
จนทำให้เวลาในการพูดคุยกันในครอบครัวลดน้อยลง
บางครอบครัวเกิดจากบิดามารดาแยกกัน ปล่อยให้บุตร
อยู่ในความดูแลของปู่ย่า ตายาย

การอภิปรายผล

การขยายผลการใช้รูปแบบการส่งเสริม
ศักยภาพครอบครัวเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
จังหวัดนครพนมที่พัฒนา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ
ได้แก่ การประเมินความเสี่ยงร่วมกัน (A: Assessment)
การระบุปัญหาและความเสี่ยง (P: Problem Lists)
ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนตรงประเด็น (P: Purpose)
กำหนดระดับกิจกรรมการแก้ไขปัญหาร่วมกัน
(L: Level of activities) และการประเมินผลอย่างเป็น
ระบบและต่อเนื่อง (E : Effective Evaluation) จาก
การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม พบว่า ปัจจัยที่ทำให้
เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ได้แก่ ด้านตัววัยรุ่น
เอง ด้านครอบครัว ด้านชุมชนและสังคม และด้านอื่นๆ
เนื่องจากสภาพปัญหาที่ผ่านมาในการป้องกันการ
ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มีการร่วมมือจากหลายๆ ภาคส่วนใน
การดำเนินการแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ไม่พร้อมใน
วัยรุ่น แต่ยังคงพบว่าอัตราการตั้งครรภ์ไม่พร้อมใน
วัยรุ่นยังคงเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของอภาพร
เผ่าวัฒนา, นฤมล เอื้อมณีกุล และสุนีย์ ละกำปັນ⁽¹⁰⁾

พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น ได้แก่ ปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระดับครอบครัว และปัจจัยระดับสังคม ซึ่งครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูบุตร หล่อหลอมความเป็นมนุษย์ สร้างค่านิยม เจตคติ อุปนิสัยและบุคลิกภาพ โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในครอบครัว วัยรุ่นต้องการความรักความห่วงใยจากบิดามารดา ส่งผลต่อรูปแบบการเลี้ยงดู สอดคล้องกับมณีนีรัตน์ เทียมหมอก และเกศินี สราญฤทธิชัย⁽¹¹⁾ ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นมีความเสี่ยงหลายระดับ จากเสี่ยงน้อยถึงเสี่ยงมาก ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นมีหลายปัจจัยทั้งรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การคบเพื่อน สื่อเทคโนโลยีการสอนเรื่องเพศในครอบครัวของผู้ปกครองที่มีการสอนค่อนข้างน้อย ส่งผลให้วัยรุ่นเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ⁽¹²⁾⁽¹³⁾ การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระดับบุคคลมีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้วัยรุ่นสามารถปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ ด้วยการให้ความรู้และพัฒนาทักษะชีวิตวัยรุ่น ระดับครอบครัวได้มีการพัฒนาศักยภาพผู้ปกครองให้มีทักษะในการพูดคุยเรื่องเพศในครอบครัวกับวัยรุ่นและระดับชุมชน

ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างในการใช้รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านความสะดวกในการใช้ ด้านความเหมาะสม ด้านความครบถ้วนของข้อมูล ด้านประสิทธิภาพ/ความรวดเร็ว ความพึงพอใจในภาพรวม ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสุชาติ รัตนา, เรขา อรัญวงศ์ และรัชนิ นิธากร⁽¹⁴⁾ ศึกษาผลการประเมินรูปแบบป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นในจังหวัดกำแพงเพชร การประเมินรูปแบบมีทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ด้านความสอดคล้อง ด้าน

ความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ ผลการประเมินทุกด้านและภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่ารูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดนครพนมโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน มีความเหมาะสมกับการเสริมสร้างศักยภาพของครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เนื่องจากพัฒนามาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นในบริบทจังหวัดนครพนม

สรุปผลการศึกษา

รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดนครพนม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเน้นในการส่งเสริมศักยภาพของครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น เพื่อประเมินพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และเป็นเครื่องมือที่ใช้ได้สะดวก รวดเร็ว สามารถประเมิน และระบุปัญหา กำหนดเป้าหมายที่ตรงประเด็น จัดกิจกรรมแก้ไข ปัญหาได้ถูกต้องเหมาะสม และมีการประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

สถานศึกษาและครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่นสามารถนำรูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไปปรับใช้ตามสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

1. พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559. [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 9 กรกฎาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.legal.moph.go.th/>
2. รายงานประจำปี 2563 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. [อินเทอร์เน็ต].

- 2563 [เข้าถึงเมื่อ 9 กรกฎาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: <https://rh.anamai.moph.go.th>
3. รายงานการตรวจราชการระดับจังหวัดเขตสุขภาพที่ 8. [อินเทอร์เน็ต]. 2561 เข้าถึงเมื่อ 9 กรกฎาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก: <https://r8way.moph.go.th>
 4. อรทัย ปานเพชร, ปราโมทย์ วงศ์สวัสดิ์. การตั้งครุฑไม้พร้อมของวัยรุ่น: แนวทางการป้องกันและเฝ้าระวัง. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า. 2563;2:280-292.
 5. สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว. ชีวิตครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ; 2555.
 6. สถาบันรามจิตติ. โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนไทย (Child Watch). กรุงเทพฯ: สถาบันรามจิตติ ; 2555.
 7. สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ และคณะ. มหิดลโมเดล : รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุฑของวัยรุ่นในพื้นที่อย่างบูรณาการ. วารสารวิชาการสาธารณสุข. 2563;1:75-90.
 8. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม. แผนและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการตั้งครุฑไม้พร้อมจังหวัดนครพนม ปีงบประมาณ 2558. เอกสารอัดสำเนา.
 9. Kemmis, S., & McTaggart, R. Participatory action research. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), Handbook of qualitative research. 2nd ed.. Thousand Oaks, CA: Sage; 2000.
 10. อาภาพร เผ่าวัฒนา, นฤมล เอี่ยมณีกุล , สุนีย์ ละกัปัน. การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น : แนวคิดและการจัดการหลายระดับ. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น; 2560.
 11. มณีรัตน์ เทียมหมอก และเกศินี สราญฤทธิชัย. การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชน. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี. 2560; 3:38-46.
 12. สุตาภรณ์ อรุณดี, วุฒิสพร ญัฐจิโรจน์, พรรณทิพย์ กาหยี ,วรวิมล พึ่งพัก. ความต้องการของแม่ไวเยาว์เพื่อการแก้ไขปัญหและป้องกันการตั้งครุฑไม้พร้อมในวัยรุ่น. วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2559;1:46-61.
 13. นภาพร มีบุญ และสุริยะ หาญพิชัย. สาเหตุการตั้งครุฑก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นในเขตพื้นที่อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. 2560;1:71-81.
 14. สุชาติ รัตธา, เรขา อรัญวงศ์ และรัชนี นิชากร. การพัฒนารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุฑก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นจังหวัดกำแพงเพชร [สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ; 2558.